

sonstfieren.no Foto: Lars Mørvedt, Pirene

POLITIET

TIL DEG SOM SKAL
VITNE I RETTEN
I EN STRAFFESAK

www.domstol.no
www.politi.no

FØR DU MØTER I RETTEN

• Vitnene er svært viktige for rettssikkerheten i samfunnet.

• Dersom politiet eller forsvarer finner at det er nødvendig at du må møte i retten og avgi forklaring, vil du bli skriftlig innkalt som vitne. Innkallingen kalles stevning.

• Hvis du ønsker det, kan du gjerne ta kontakt med domstolen noen dager på forhånd og be om å få se rettssalen hvor du skal vitne, slik at du kan gjøre deg litt kjent.

• Du har plikt til å møte dersom du er innkalt som vitne. Dersom du ikke møter frivillig, kan du risikere at politiet henter deg og bringer deg til retten med tvang. Vitner som ikke møter, kan også bli ilagt bot av retten.

• Hvis du er syk og mener at du ikke kan møte i retten, kan retten frita deg for å møte, men sykdommen må dokumenteres med legeerklæring. Det er retten, og ikke legen, som avgjør om du skal møte.

• Før du kommer til rettsmøtet er det fornuftig å tenke gjennom hva som skjedde omkring det du skal forklare deg om. Kanskje du kan friske opp hukommelsen ved å se på notater eller bilder o.l. som du har fra hendelsen.

• Ved flere domstoler er det etablert ordninger der vitnestøtter gir medmenneskelig støtte og praktisk veiledning før vitnene forklarer seg. Hvis det er vitnestøtte i den domstolen du skal forklare deg, vil du få informasjon om det når politiet innkaller deg.

SLIK ER RETTSMØTET ORGANISERT

• I tingretten er det tre dommere i hver sak. Den som leder rettsmøtet, er rettens leder, og kalles ofte administrator og sitter i midten ved dommerbordet. Han/hun er jurist. De to andre dommerne er meddommere (lekdommere). De som møter i retten som meddommere er tilfeldig trukket ut av retten fra et utvalg oppnevnt av kommunestyret for å gjøre slik tjeneste.

• Til venstre for vitneboksen sitter aktor. Aktor representerer staten og er ansatt i påtalemyndigheten som politijurist eller statsadvokat. Tiltalte møter med sin forsvarer og sitter til høyre for vitneboksen.

• Du må møte til avtalt tid og melde deg i resepsjonen/ekspedisjonen når du har kommet.

• Rettsaken er allerede i gang når du skal inn å vitne. I stevningen er det gjort rede for i hvilken rettssal du skal møte. Du må oppholde deg i vitnerommet for denne rettssalen eller i dens umiddelbare nærhet til du blir hentet.

VITNEPLIKTEN

Den som er innkalt som vitne, har plikt til å møte og plikt til å forklare seg for retten. I visse tilfeller kan vitnet likevel fritas for forklaringsplikten. Det gjelder vitner som er i nær familie med den tiltalte og vitner som er bedt om å svare på spørsmål som kan føre til at vitnet selv kan bli straffet. Dommeren skal påse at reglene for fritak av vitneplikt blir overholdt.

SLIK FOREGÅR RETTSMØTET

• Før du skal vitne, har aktor holdt sitt innledningsforedrag, som er en fremstilling av saken slik politiet ser det. Tiltalte har også avgitt sin forklaring og han eller hun har besvart spørsmål fra dommer, aktor og forsvarer.

• Du får altså ikke høre tiltaltes forklaring. Grunnen til dette er at du skal gi din forklaring uten påvirkning av det som er kommet fram under rettsmøtet.

• Det er ikke sikkert at du får komme inn akkurat til det klokkeslettet som er satt opp. Det avhenger av hvor raskt tiltalte og eventuelt andre vitner forklarer seg. Vær forberedt på å vente.

• Aktor vil hente deg på gangen, eller vitnerommet, når det er din tur til å vitne.

• Når du kommer inn, vil dommeren anviser deg plass i vitneboksen, midt i salen. Dommeren vil først spørre hva du heter, hvor du bor osv.

Videre vil du bli bedt om å avlegge en forsikring om å snakke sant. På dommerens spørsmål svarer du: "Det forsikrer jeg på ære og samvittighet."

• Tiltalte er til stede i rettssalen når du forklarer deg. Dersom du synes dette er sterkt ubehagelig, kan du ta kontakt med aktor noen dager før rettssaken starter og fortelle om dette. I enkelte tilfeller kan dommeren da bestemme at tiltalte må sette seg et annet sted, eller forlate rettssalen når du avgir din forklaring. Tiltalte vil få gjengitt hva du har forklart når han kommer tilbake i salen.

• Du vil bli stilt spørsmål; først fra aktor og deretter fra forsvareren. Dommer og meddommere har også anledning til å stille deg spørsmål.

• Det er en fordel å snakke høyt og tydelig, og gi en mest mulig sammenhengende kronologisk forklaring. Prøv å få med alle detaljer som antas å kunne ha betydning for saken.

• Du skal avgi en muntlig forklaring, og kan ikke lese opp en skriftlig fremstilling du har med deg. Du kan imidlertid si til dommeren at du har skrevet ned noen stikkord, og be om at du kan bruke dem som støtte for din hukommelse.

• Vær oppmerksom på at tiltalte, aktor og forsvarer har lest politidokumentene. Også tiltalte vet derfor normalt hva du har forklart til politiet. De tre dommerne kjenner ikke innholdet i politidokumentene, og vet derfor ikke hva du tidligere har forklart til politiet.

• Tilhørere har anledning til å være tilstede under saken dersom den ikke går for lukkede dører.

• Unntaksvis kan retten bestemme at et vitne kan avgi forklaring som fjernavhør, det vil si via telefon eller videooverføring.

SPESIELT OM VITNER SOM ER FORNÆRMET I SAKEN

Den som har vært utsatt for en straffbar handling kalles fornærmet i straffesaken.

Fornærmede og etterlatte har rett til å være til stede i rettsmøtet.

Fornærmede som har fått oppnevnt bistandsadvokat av retten, skal normalt forklare seg før tiltalte og skal derfor møte alt når saken starter. Politiet har utarbeidet brosjyren "Fornærmedes og etterlattes rettigheter". Denne finnes hos politiet.

ETTER AT DU HAR VITNET

Etter at du er ferdig med å vitne, kan du være til stede og høre på resten av saken dersom du ønsker det. Det som da gjenstår, er eventuelle andre vitneforklaringer, fremleggelse av skriftlige bevis og prosedyrer fra aktor og forsvarer.

DEKNING AV UTGIFTER

Vitner i straffesaker har normalt krav på å få dekket reiseutgifter og få utbetalt kostgodtgjørelse etter Statens reiseregulativ. Retten vil orientere deg om hvilke utgifter du har krav på å få dekket.

Hvis du har tapt arbeidsfortjeneste som følge av at du har vitnet, kan tapet erstattes av retten. Du må fremlegge skriftlig dokumentasjon på tapet, f.eks. bekreftelse fra arbeidsgiver. Skattekort må også fremlegges. Skjema for krav om tapt arbeidsfortjeneste fås i retten. Reiseutgifter og erstatning for tapt arbeidsfortjeneste blir normalt ikke utbetalt i retten, men overført din bankkonto.

I visse tilfeller kan retten bestemme at også en ledsager til et vitne kan få dekket utgifter på samme måte som vitnet. Det kan skje hvis vitnet trenger en ledsager på grunn av bevegelseshemming, sykdom, alder, annen svakelighet eller av andre særlige grunner.

FOR MER INFORMASJON

Se www.domsto.no. Der kan du også finne lenke til nettsiden for den lokale domstolen du er innkalt til. Her finner du praktisk informasjon om tinghuset og oppmøte i retten. Se også www.politi.no.